

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta:	Ing. Cink Tomáš
Téma práce:	Přeshraniční aspekty daně z přidané hodnoty
Rozsah práce:	183 924 znaků (podle prohlášení)
Datum odevzdání práce:	27. června 2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Zvolené téma je aktuální, protože zachycuje aktuální poznatky související s přeshraničními aspekty daně z přidané hodnoty a ze souvisejícího využití umělé inteligence.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zvolené téma vyžaduje široké znalosti v oblasti uplatňování daňového práva a schopnost orientovat se ve více vědních oborech, neboť třetina práce je zaměřena na oblast umělé inteligence. Diplomant v prvních dvou kapitolách deskriptivní metodou popsal různé přeshraniční aspekty daně z přidané hodnoty a ve třetí kapitole položil několik otázek jednomu modelu umělé inteligence (ChatGPT) a následně analyzoval její odpovědi.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je členěna na úvod, 3 kapitol a závěr. K práci je přiložena příloha obsahující přesný záznam komunikace s ChatGPT.

4. Vyjádření k práci

Jako oponent mám z práce rozporuplný dojem. Práci je možné rozdělit na dvě části – kapitoly 1 a 2 popisující přeshraniční aspekty daně z přidané hodnoty a kapitolu 3 analyzující schopnosti ChatGPT v oblasti těchto aspektů. Téma je zajímavé a obě části by obstály jako zajímavý příspěvek na blogu nebo jako příspěvek v běžném časopise věnovaném problematice daní. Nedosahují však potřebných kvalit pro kvalitní diplomovou práci.

Kapitoly 1 a 2 jsou zejména deskriptivní. Jakkoliv jim lze těžko něco vytknout co do správnosti zde uvedených tezí, pro účely diplomové práce to není dostačující přístup.

Zásadní problém však lze spatřovat v kapitole 3 věnované schopnostem umělé inteligence, která je ztotožňována s ChatGPT. Diplomová práce je sice primárně sepsána v rámci studijního programu Právo a právní věda, avšak pokud má víceoborové ambice, musí jít do dostatečné hloubky i v mimoprávních oborech. Zde lze však práci vytknout řadu nedostatků:

Nedostatečná práce s literaturou a z toho plynoucí zkreslené vnímání umělé inteligence:

Práce obsahuje minimální množství citované literatury z oboru umělé inteligence, a to jak obecné, tak zaměřené specificky na použití umělé inteligence v právu.

Bylo by možné například očekávat citaci základních děl tohoto oboru jako například RUSSELL, Stuart J. a NORVIG, Peter. *Artificial intelligence: a modern approach*. Fourth edition. Harlow: Pearson, 2022. ISBN 978-1-292-40113-3. Jakákoliv základní monografie oboru (ať již soudobá zahraniční, nebo alespoň tuzemská starší, např. z šestidílné série Umělá inteligence z nakladatelství Academia) však v seznamu literatury chybí.

Specificky AI v právu se pak zabývají celé časopisy (např. *The Journal of Robotics, Artificial Intelligence & Law*, ISSN 2575-5633), řada článků (např. SURRDEN Harry. *Artificial Intelligence and Law: An Overview*. *Georgia State University Law Review*. roč. 35, č. 4, 2019. ISSN 8755-6847), apod.

Z uvedené literatury by diplomant mohl získat informace, že se svět umělé inteligence tradičně dělí na symbolisty (tedy systémy založené na logice a odvozování pravidel, rozsah zhruba odpovídá základnímu kurzu Umělá inteligence I na MFF: <https://ktiml.mff.cuni.cz/~bartak/ui/>) a konekcionisty (tedy systémy založené na neurových sítích, rozsah zhruba odpovídá základnímu kurzu Umělá inteligence II na MFF: <https://ktiml.mff.cuni.cz/~bartak/ui2/>). Je otázkou, zda lze ve vztahu ke světu práva, kterému dominuje normativní systém tvořený právními normami a jejich specifická odvozovací pravidla, vyvozovat závěry pouze na základě použití jediného systému založeného na velkých jazykových modelech, jak činí diplomant.

V tomto směru lze jen na okraj zmínit, že diplomant opomněl mezi možnými aplikacemi umělé inteligence v právu (str. 53 a 54) zmínit rozhodovací činnost.

Nejasná relevance ChatGPT k řešenému problému a nevhodná metodologie zkoumání:

Diplomant ve třetí kapitole předkládá ChatGPT několik otázek ohledně daně z přidané hodnoty a dochází k tomu, že ChatGPT (resp. umělá inteligence) v tomto směru není vhodným nástrojem. Pokud by cílem výzkumu bylo zjištění, jak si na tom stojí přímo ChatGPT, možná by tento postup bylo možné pochopit (jakkoliv by šlo spíše o téma pro odborný článek v technickém periodiku než pro diplomovou práci), ale nelze pochopit, proč by tento postup měl vypovídat cokoli o schopnostech umělé inteligence obecně, když ChatGPT není expertním systémem zaměřeným na daně nebo na právo a z obecných systémů nejde ani o systém jediný.

Pokud by diplomant stejným způsobem zkoumal přínos lidských bytostí v oblasti složitých otázek v oblasti DPH, musel by dojít k tomu, že se v problematice nejsou schopny orientovat ani ony. Ekvivalentem ChatGPT by zde mohl být například dr. Vševěd ze známé soutěže Na lovu (RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.), který má široké znalosti napříč mnoha obory lidského vědění (což z něj činí velmi úspěšného lovce v této soutěži). Troufám si však tipnout, že by v položených otázkách přesnou odpověď neznal, což lze pochopit, není ani právníkem, ani se nevěnuje daním. Jeho případné neúspěchy by ale byly stejně nerelevantní, jako neúspěchy ChatGPT, protože pokud by na otázky neodpověděl uspokojivě on, je zde vždy šance, že by v této specifické oblasti uspěl jiný lovec ze stejné soutěže, pan Lišák (Mgr. et Mgr. Václav Slabyhoudek), který jako absolvent zdejší fakulty absolvoval i kurz finančního práva. Určitě by pak správnou odpověď poskytl libovolný daňový poradce zaměřující se na oblast DPH, i kdyby původní reprezentant lidské rasy (dr. Vševěd) v odpovědích pohořel.

Stejně tak nelze činit dalekosáhlé závěry z použití jediného systému umělé inteligence.

Další poznámky:

Oceňuji, že diplomant přiložil záznam komunikace s ChatGPT. K záznamu interakce s ChatGPT však mám výhrady, protože není jasné, o jaký model ChatGPT šlo a kdy k interakci došlo. Práce tak vlastně nevypovídá nic ani o samotném posuzovaném systému ChatGPT.

Shrnutí:

Část diplomové práce věnovaná umělé inteligenci vykazuje závažné nedostatky, a to jak obsahové, tak co do použité metody.

Autor se chytil do pasti víceoborové práce. Přesto, práce byla odevzdána v rámci studijního programu Právo a právní věda a v tomto směru alespoň první dvě kapitoly obsahují relevantní informace, a proto práci přes veškeré výhrady doporučuji k obhajobě, avšak s ohledem na to, že v právní části je převážně deskriptivní a v části věnované umělé inteligenci spatřuji zásadní nedostatky, navrhuji hodnotit ji stupněm dobře (3).

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	V práci jsem identifikoval dva cíle. Tím prvním je identifikace přeshraničních aspektů DPH. Zde byl cíl práce spíše splněn. Druhým je pak identifikace limitů, slabin či naopak možných předností využití umělé inteligence v popsanych případech. S ohledem na výše uvedené výhrady zde nepovažuji cíl za dosažený.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení „Protokolu o vyhodnocení podobnosti závěrečné práce“ v systému Theses.cz	V práci je podrobně popsán uvěřitelný postup provedení výzkumu, který dokladuje samostatnou práci autora, a z protokolu o vyhodnocení podobnosti závěrečné práce plyne, že práce není kopií jiného známého díla.
Logická stavba práce	Práce je vystavěna logicky a její jednotlivé části na sebe vhodným způsobem navazují.
Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací	S ohledem na stupeň harmonizace v oblasti DPH postrádám v seznamu zdrojů relevantní zahraniční zdroje k DPH. V oblasti umělé inteligence je práce se zdroji nedostatečná.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	V oblasti DPH je provedená analýza problému dostatečná pro diplomovou práci. Provedená analýza v oblasti umělé inteligence je spíše povrchní a nevyhovující.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je odpovídající.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce je čtivá a bez závažnějších jazykových nebo stylistických nedostatků.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Lze v oblasti DPH uspořádat daňovou kontrolu ve spolupráci s jiným státem?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	S ohledem na výše uvedené nedostatky navrhuji práci hodnotit stupněm dobře (3) .

V Praze dne 20. srpna 2024

JUDr. Mgr. Michal Tuláček, Ph.D.
oponent diplomové práce